

นิพนธ์ต้นฉบับ (Original article)

ความรู้และการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวตามกฎหมายเกี่ยวกับเขตปลอด

บุหรี่: กรณีศึกษาชายหาดบางแสน

มณฑิรา จรรยาภรณ์พงษ์¹ พย.บ., ณรงค์ชัย คุณปลื้ม¹ M.Sc., อลิสรดา วงศ์สุทธิเลิศ² พ.บ., วัลลภ ใจดี³ Ph.D.,
พัชณา เอ้งบริบูรณ์พงษ์ ใจดี³ ส.ด.

Received: 28 May, 2019

Revised: 4 July, 2019

Accepted: 10 July, 2019

บทคัดย่อ

กฎหมายไทยกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะโดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวตามกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจในกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 659 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาโดยแบ่งตามช่วงเวลาในการสำรวจ คือ ระยะเวลาก่อนรณรงค์ ระยะจัดกิจกรรมรณรงค์และระยะหลังรณรงค์ช่วง 3 เดือนและ 6 เดือน เครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ความรู้เรื่องชายหาดปลอดบุหรี่และการปฏิบัติตนตามมาตรการทางกฎหมาย เก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามออนไลน์จากแอปพลิเคชันกูเกิลฟอร์ม (Application google form) ผ่านการสแกนรหัสคิวอาร์ (QR code) ระหว่างเดือนมกราคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2561

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พบเห็นกิจกรรมรณรงค์งดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน นานๆ ครั้ง (ร้อยละ 52.8) รู้ข้อมูลผ่านการอ่านจากป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 60.7) รู้ว่าชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่ (ร้อยละ 81.1 ในระยะก่อนรณรงค์และร้อยละ 93.4 ในระยะหลังรณรงค์) ส่วนการปฏิบัติตนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักท่องเที่ยวไม่สูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน (ร้อยละ 60.0 ในระยะก่อนรณรงค์ และร้อยละ 64.7 ในระยะหลังรณรงค์) เมื่อนักท่องเที่ยวพบเห็นคนสูบบุหรี่จะแนะนำให้ดูป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 31.6 ในระยะก่อนรณรงค์และร้อยละ 62.6 ในระยะหลังรณรงค์) ข้อเสนอแนะ ควรติดตั้งป้ายชายหาดปลอดบุหรี่ประกาศเสียงตามสาย เติมนรณรงค์เพื่อสื่อสารข้อมูลเรื่องโทษและพิษภัยจากบุหรี่รวมถึงการประชาสัมพันธ์จุดสูบบุหรี่ในบริเวณพื้นที่สาธารณะ

คำสำคัญ : การปฏิบัติ เขตปลอดสูบบุหรี่ ความรู้ ชายหาดบางแสน นักท่องเที่ยว

¹เทศบาลเมืองแสนสุข ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*ผู้รับผิดชอบบทความ E-mail address: patchana@buu.ac.th

Knowledge and Compliance of Tourist according to the law on Smoking-free area: Case study of Bangsaen Beach

Montira Chanyapornpong¹ B.N.S., Narongchai Khunpluem¹ M.Sc., Alisara Wongsuthilert² M.D.,

Wanlop Jaidee³ Ph.D., Patchana Hengboriboonpong Jaidee^{3*} Dr.P.H.

Abstract

Thai law prescribes a measures to protect the health of non-smokers in public area, especially in tourist attractions. The purpose of this study was to study the knowledge and practices of tourists according to the law on smoking ban at Bangsaen Beach. The research methodology was a survey research of 659 tourists, quota sampling, divided by the time of the survey as the pre-campaign period, the campaign activity period and the post-campaign period of 3 months and 6 months. Research tools were the questionnaires include a general information, a knowledge on the smoking-free area and a compliance according to legal measures. Data was collected by the voluntary of tourists to answer the complete online questionnaire from the google form application via QR code scanning (QR code), during January to August 2018.

The results showed that most of the tourists saw the non-smoking campaign activity at Bangsaen beach for a long time (52.8%), knew about the smoking-free information by the public relations sign (60.7%), and acknowledging that Bangsaen beach is a non-smoking area (81.1% in the pre-event period and 93.4% in the post-event period). For the compliance of the sample group, it was found that tourists did not smoke at Bangsaen Beach (60.0% in the pre-campaign period and 64.7% in the post-campaign period). When tourists see smoking people on the beach, the most of them usually advisable to refer to public relations boards (31.6% in the pre-campaign period and 62.6% in the post- campaign period). Recommendation was should provide the public relations sign about the smoking-free, the audio line from the tourist station, and the walking campaign to communicate information about a harmful and danger from cigarettes, including the smoking cabinet and smoking spots in public areas.

Keywords: Compliance, Smoking-free, Knowledge, Bangsaen Beach, Tourist

¹Saensuk Municipality Office, Saensuk subdistrict, Muang district, Chonburi

²Faculty of Medicine, Burapha University

³Faculty of Public Health, Burapha University

*Corresponding author E-mail address: patchana@buu.ac.th

บทนำ

บุหรี่เป็นอันตรายต่อทั้งผู้สูบบุหรี่และผู้ที่ได้รับควันบุหรี่ (Thaweessree & Pongpomma, 2018) เนื่องจากพิษภัยของควันบุหรี่ที่มีนิโคติน (Nicotine) ซึ่งทำให้ผู้สูบบุหรี่ต้องสูดต่อเนื่องและลึกสูดปากรวมถึงสารดังกล่าวเป็นสารก่อโรคร้ายกับทุกคนที่สัมผัสกับควันบุหรี่ทั้งอาการเคืองตา ปวดศีรษะ คัดจมูก หอบหืด มะเร็งปอด มะเร็งในช่องปาก มะเร็งที่ลำคอ เป็นต้น (Tovisetkul, 2011; Taweewattana, 2014; Thuansri & Oonjan, 2016) ถึงแม้ว่าจะมีการพูดถึงโทษและพิษภัยจากควันบุหรี่ยกอย่างแพร่หลายแต่อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2559 องค์การอนามัยโลกได้รายงานความชุกของผู้สูบบุหรี่ที่มีมากกว่าหนึ่งพันล้านคนทั่วโลก (WHO, 2018) เมื่อพิจารณาสถานการณ์การสูบบุหรี่ของประเทศไทยนั้น พบว่า ในปี พ.ศ. 2560 คนไทยที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป สูบบุหรี่ประมาณ 10.7 ล้านคน (Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, Mahidol University, 2018)

การศึกษาที่ผ่านมาทั้งประเทศไทยและทั่วโลกแสดงให้เห็นชัดเจนว่า ร้อยละ 90 ของผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่นั้นเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 14 ปีและเป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำตั้งแต่อายุ 18 ปี (Whyte & Kearney, 2007; Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, Mahidol University, 2018) จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจึงมักสูดทั้งในพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ และเมื่อมีผู้สูบบุหรี่จำนวนมากขึ้นเท่าไรก็ย่อมมีผู้ที่สัมผัสกับควันบุหรี่เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกันทั้งนี้บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิอันชอบธรรมในการที่จะอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ ดังนั้น จึงควรมีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ เห็นได้จากพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่โดยเฉพาะในสถานที่สาธารณะ แต่ช่วงเวลาที่ผ่านมามีบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทะเลชายหาดไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นสถานที่สาธารณะ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพต่อนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในบริเวณ

ชายหาด รวมถึงก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเศษก้นบุหรี่ การสร้างความรำคาญ การเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อเยาวชน ซึ่งมีนักวิชาการเสนอว่าควรกำหนดให้แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาดเป็นสถานที่สาธารณะเพื่อกำหนดพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ (Tovisetkul, 2011)

ชายหาดบางแสน ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี เนื่องจากตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 13 กิโลเมตร บริเวณชายหาดมีความยาวประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นหาดทรายสวยงาม สามารถเล่นน้ำทะเลได้ตลอดทั้งปี มีเตียงผ้าใบและทิวต้นมะพร้าวเป็นเอกลักษณ์ (Saensuk municipality, Ministry of Interior, 2018) ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากตลอดเวลาเนื่องจากเป็นบริการการท่องเที่ยวแบบครบวงจร (Prapasawat, 2011) แต่จากการสำรวจของศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2560 พบว่าพื้นที่ชายหาดบางแสนมีค่าเฉลี่ยของก้นบุหรี่ เท่ากับ 0.62 ชิ้นต่อตารางเมตร ซึ่งพบทั้งก้นบุหรี่ ของบุหรี่และไฟแช็คจึงเป็นสาเหตุให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาศัยความในพระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 ได้ออกคำสั่งคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดังกล่าวโดยกำหนดให้ชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่ รวมถึงการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้ทุกคนที่อยู่ในบริเวณชายหาดไม่สามารถสูบบุหรี่ได้เนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะ หากจะสูบบุหรี่ต้องสูดในบริเวณที่กำหนดให้เท่านั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ (The committee of Non-Smoking beach, Saensuk municipality, 2019) ทั้งนี้ จากคำสั่งคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กำหนดให้มีการประกาศชายหาดนาร่อง 24 แห่ง จำนวน 15 จังหวัดให้เป็นชายหาดปลอดบุหรี่ โดยชายหาดบางแสนถือเป็น 1 ใน 4

หาดของจังหวัดชลบุรี ซึ่งกำหนดพื้นที่แนวชายหาดบางแสนตั้งแต่บริเวณชายหาดระยะทาง 5 กิโลเมตร จรดลงไปทะเล (The Command of the Department of Marine and Coastal Resources 1064/2560 the protection measure of marine resources and coastal beaches, 2019)

จากมาตรการตามกฎหมายดังกล่าวได้มีการดำเนินงานเพื่อรณรงค์ให้ชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่นั้นแต่เดิมมีการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มผู้ประกอบการและติดป้ายหรือสติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์เรื่องบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนสูบบุหรี่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 เท่านั้น ซึ่งยังไม่ปรากฏผลเรื่องการบังคับใช้กฎหมายที่แน่ชัด (The committee of Non-Smoking beach, Saensuk municipality, 2019) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเนื่องจากมีการประกาศกฎหมายในเรื่องเขตปลอดบุหรี่จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และเทศบาลเมืองแสนสุขได้วางแผนการดำเนินการเพื่อรณรงค์ให้ความรู้เรื่องชายหาดปลอดบุหรี่ เช่น การเดินรณรงค์โดยอาสาสมัคร การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางและสื่อต่างๆ ของเทศบาลฯ ดังนั้น จึงควรมีการสำรวจความรู้ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้พบเห็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเขตปลอดบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสนจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ (Papattha & Arpavate, 2011) และการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวตามกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะและกำหนดให้มีการสูบบุหรี่เฉพาะในเขตที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นการสำรวจข้อมูลเรื่องความรู้และการปฏิบัติตามมาตรการด้านการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าสถานที่สาธารณะควรเป็นพื้นที่ปลอดบุหรี่เนื่องจากบุคคลทั่วไปอาจได้รับอันตรายจากควันบุหรี่หากนักท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณนั้นสามารถปฏิบัติตนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อ

สุขภาพของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชายหาดบางแสน อีกทั้งจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับบริบทที่เป็นจริงอันจะส่งผลเพื่อวางแผนและพัฒนารูปแบบการเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในเขตสาธารณะและคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวตามกฎหมายเกี่ยวกับการห้ามสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research design) เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวตามมาตรการชายหาดปลอดบุหรี่ทั้งในระยะก่อนรณรงค์ระยะจัดกิจกรรมรณรงค์และระยะหลังจัดกิจกรรมรณรงค์ ซึ่งกิจกรรมประชาสัมพันธ์และรณรงค์ชายหาดปลอดบุหรี่ที่จัดขึ้นบริเวณชายหาดบางแสนในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2561 ถือเป็นวันที่มีกิจกรรมเรื่องการประกาศเขตปลอดบุหรี่ตามกฎหมายอย่างเป็นทางการโดยการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องผู้สูบบุหรี่และจุดสูบบุหรี่ที่บริเวณชายหาดบางแสนอย่างเต็มรูปแบบ จากนั้นเก็บข้อมูลโดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจให้ข้อมูลสามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Application google form ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนทั่วไปที่เดินทางมาทำกิจกรรมใดๆเพื่อการท่องเที่ยวในบริเวณชายหาดบางแสนระหว่างปี พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นประชากรที่มีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน มีขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran โดยกำหนดค่าระดับการรับรู้อยู่ที่ 0.5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ

ค่าระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Cochran,1977) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 385 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เนื่องจากให้ความสำคัญกับสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างและมีความสะดวกในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามช่วงเวลาดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม การสุ่มในลักษณะนี้มีข้อจำกัดเนื่องจากไม่ใช่หลักความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) ดังนั้นจึงไม่สามารถอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรอื่นๆ ได้ จากนั้นคณะผู้วิจัยดำเนินการสุ่มโดยแบ่งตามช่วงเวลาที่จะสำรวจ คือ การประมาณการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงเวลาที่จะสำรวจ คือ 4 ระยะๆ ละประมาณ 100 คน ตามความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมาย ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 659 คน คือ ระยะก่อนรณรงค์ (เดือนมกราคม 2561) จำนวน 206 คน (31.3%) ระยะจัดกิจกรรมรณรงค์ (วันที่ 9 มีนาคม 2561) จำนวน 195 คน (29.6%) ระยะหลังจัดกิจกรรมรณรงค์ ช่วงที่ 1 (เดือนพฤษภาคม 2561/ ช่วงเวลา 3 เดือนหลังจัดกิจกรรม) จำนวน 167 คน (25.3%) และระยะหลังจัดกิจกรรมรณรงค์ ช่วงที่ 2 (เดือนสิงหาคม 2561 / ช่วงเวลา 6 เดือน หลังจัดกิจกรรม) จำนวน 91 คน (13.8%)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่แสดงคุณลักษณะทางด้านประชากร เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบและเติมข้อความ มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ เหตุผลที่มาชายหาดและโรคประจำตัว รวมถึงความคิดเห็นในเรื่องความถี่และช่องทางการรณรงค์เรื่องชายหาดปลอดบุหรี่ อีก 2 ข้อ แบ่งระดับความคิดเห็น เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคย นานๆ ครั้ง 1 ครั้งต่อสัปดาห์และทุกวัน

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเขตปลอดบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน เป็นข้อคำถามในส่วนของการรับรู้ข้อเท็จจริงเบื้องต้นเรื่องเขตปลอดบุหรี่และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการรับข่าวสารประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ จำนวน 9 ข้อ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ไม่ทราบ ไม่ใช่ และใช่

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตนตามมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเขตปลอดบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน ประกอบด้วยพฤติกรรมชนิดของการสูบบุหรี่ การปฏิบัติตัวต่อการงดเว้นการสูบบุหรี่ รวมถึงการปฏิบัติตนเมื่อพบเห็นคนสูบบุหรี่บริเวณเขตปลอดบุหรี่ จำนวน 11 ข้อ โดยมีระดับการปฏิบัติแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ไม่ปฏิบัติ ปฏิบัติบางครั้ง และปฏิบัติทุกครั้ง

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากการทบทวนวรรณกรรม รวบรวมแนวคิดเรื่องความรู้และการปฏิบัติเพื่อมาดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม และทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence) เรื่องความรู้และการปฏิบัติตนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการด้านสุขภาพ และคณะกรรมการชายหาดปลอดบุหรี่ ได้ค่ารายข้อ 0.67-1.00 โดยข้อคำถามที่ได้้น้อยกว่า 1.00 คณะผู้วิจัยได้พิจารณาปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับค่าความเชื่อมั่นได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 คน ด้วยสถิติ KR-20 ในส่วนของแบบสอบถามเรื่องความรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 ส่วนแบบสอบถามเรื่องการปฏิบัติตน ใช้สถิติ Cronbach's alpha coefficient ได้ค่า 0.86

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่ 25/2561 หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการติดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามจาก Application google form ผ่านการสแกนรหัสคิวอาร์ (QR code) ที่ใส่ไว้ในป้ายประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมเดินรณรงค์งดสูบบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน

โดยสอบถามความสมัครใจของนักท่องเที่ยวก่อน แล้วจึงให้ทำแบบประเมินด้วยตนเองตามแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่เดือนมกราคม จนถึงเดือนสิงหาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้การคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง และภาพประกอบการแปลความหมายเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายข้อมูลในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวในบริเวณ

ชายหาดบางแสน

จากการสำรวจข้อมูลนักท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 57.5)

อายุระหว่าง 19-30 ปี (ร้อยละ 37.8) จบชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 32.9) สถานภาพโสด (ร้อยละ 53.3) อาชีพรับจ้างและบริการ (ร้อยละ 24.6) และร้อยละ 93.2 ไม่มีโรคประจำตัวใดๆ โดยเหตุผลที่มาชายหาดบางแสน ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยว (ร้อยละ 75.4)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องชายหาดปลอดภัย

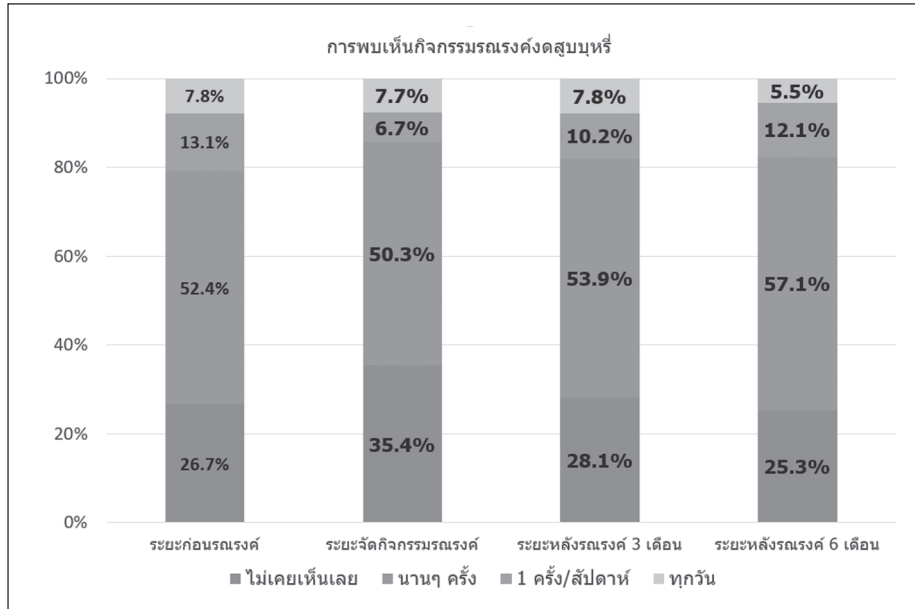
ในภาพรวมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พบเห็นกิจกรรมรณรงค์จัดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนนานๆ ครั้ง (ร้อยละ 52.8) และร้อยละ 29.4 ไม่เคยเห็นกิจกรรมรณรงค์ดังกล่าวเลย ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่พบเห็นกิจกรรมรณรงค์จัดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน จำแนกตามระยะเวลา (n = 659)

ความถี่ของ การพบเห็น กิจกรรมรณรงค์	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
ไม่เคยเห็นเลย	55 (26.7%)	69 (35.4%)	47 (28.1%)	23 (25.3%)	194 (29.4%)
นานๆ ครั้ง	108 (52.4%)	98 (50.3%)	90 (53.9%)	52 (57.1%)	348 (52.8%)
1 ครั้ง/สัปดาห์	27 (13.1%)	13 (6.7%)	17 (10.2%)	11 (12.1%)	68 (10.3%)
ทุกวัน	16 (7.8%)	15 (7.7%)	13 (7.8%)	5 (5.5%)	49 (7.4%)

เมื่อพิจารณาตามช่วงระยะเวลาของการจัดกิจกรรมรณรงค์ พบว่า ในทุกช่วงเวลามีแบบแผนเดียวกันคือ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พบเห็นกิจกรรมรณรงค์นานๆ ครั้ง รองลงมาคือ ไม่เคยเห็นเลย ดังภาพ 1

ภาพ 1 ความถี่ของการพบเห็นกิจกรรมรณรงค์ดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนของนักท่องเที่ยว

ในส่วนของช่องทางการได้รับความรู้เกี่ยวกับข้อมูล เรื่องการรณรงค์ดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน ของกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่าป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 60.7) การประกาศเสียงตามสาย (ร้อยละ 46.3)

และโปสเตอร์หรือสติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 32.8) ถือเป็นช่องทางที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ที่ดีที่สุด ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ได้รับข้อมูลจากช่องทางการรณรงค์ดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน จำแนกตามระยะเวลา (n = 659)

ช่องทาง	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
การเดินทางรณรงค์	81 (39.3%)	44 (22.6%)	34 (20.4%)	40 (44.0%)	199 (30.2%)
ประกาศเสียงตามสาย	78 (37.9%)	99 (50.8%)	64 (38.3%)	64 (70.3%)	305 (46.3%)
ป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชายหาด	92 (44.7%)	118 (60.5%)	117 (70.1%)	73 (80.2%)	400 (60.7%)
ข้อความโฆษณาในรายการวิทยุ	23 (11.2%)	11 (5.6%)	22 (13.2%)	7 (7.7%)	63 (9.6%)
ข้อความโฆษณาบนจอ LCD	16 (7.8%)	2 (1.0%)	8 (4.8%)	0 (0.0%)	26 (3.9%)
ทม.แสนสุข					
เว็บไซต์ของ ทม.แสนสุขหรือ หน่วยงานของรัฐ	19 (9.2%)	15 (7.7%)	21 (12.6%)	5 (5.5%)	60 (9.1%)
แผ่นพับ/สติ๊กเกอร์/โปสเตอร์	63 (30.6%)	56 (28.7%)	63 (37.7%)	34 (37.4%)	216 (32.8%)
ข้อความรณรงค์ทางโทรศัพท์	20 (9.7%)	17 (8.7%)	31 (18.6%)	6 (6.6%)	74 (11.2%)
การบอกกล่าวจาก จนท./ ผู้ประกอบการ	0 (0.0%)	1 (0.5%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	1 (0.2%)

ส่วนความรู้เรื่องการรณรงค์ดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนของนักท่องเที่ยว พบว่า ในช่วงก่อนจัดกิจกรรมรณรงค์ นักท่องเที่ยวร้อยละ 98.5 ทราบว่า หากท่านต้องการสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน ท่านต้องสูบในเขตสูบบุหรี่ที่จัดไว้ให้เท่านั้น แต่ร้อยละ 18.9 ไม่รู้ว่าชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่ สำหรับข้อมูลในช่วงระหว่างจัดกิจกรรมรณรงค์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 97.9 เห็นด้วยว่าผู้สูบบุหรี่ ควรสูบในบริเวณที่กำหนดเท่านั้นเพื่อปกป้องสุขภาพของผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการจัดกิจกรรมรณรงค์ชายหาดปลอดบุหรี่ พบว่าไม่มีใครเลยที่ไม่ทราบ ว่า "ผู้สูบบุหรี่ไม่ควรสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่"

และจากการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวเพียงร้อยละ 9.6 และร้อยละ 6.6 เท่านั้นที่ไม่ทราบว่าชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่หลังจัดกิจกรรมรณรงค์ 3 เดือน และ 6 เดือนตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลเรื่องชายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่ในระยะก่อนจัดกิจกรรมรณรงค์ (ร้อยละ 81.1) และร้อยละ 93.4 ในระยะหลังรณรงค์อีกทั้งรู้ว่าผู้สูบบุหรี่ไม่ควรสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่ในระยะก่อนจัดกิจกรรมรณรงค์ (ร้อยละ 91.3) และร้อยละ 97.8 ในระยะหลังรณรงค์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่รับรู้เรื่องการรณรงค์ดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลา (n = 659)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
1. สถานที่สาธารณะ	ไม่ทราบ	15 (7.3%)	15 (7.7%)	19 (11.4%)	19 (20.9%)	68 (10.3%)
ทุกแห่งเป็นเขต	ไม่ใช่	22 (10.7%)	12 (6.2%)	9 (5.4%)	5 (5.5%)	48 (7.3%)
ปลอดบุหรี่	ใช่	169 (82.0%)	168 (86.2%)	139 (83.2%)	67 (73.6%)	543 (82.4%)
2. ชายหาดสาธารณะ	ไม่ทราบ	19 (9.2%)	25 (12.8%)	11 (6.6%)	22 (24.2%)	77 (11.7%)
ทุกแห่งเป็นเขต	ไม่ใช่	32 (15.5%)	11 (5.6%)	11 (6.6%)	5 (5.5%)	59 (9.0%)
ปลอดบุหรี่	ใช่	155 (75.2%)	159 (81.5%)	145 (86.8%)	64 (70.3%)	523 (79.4%)
3. ชายหาดบางแสน	ไม่ทราบ	19 (9.2%)	22 (11.3%)	11 (6.6%)	5 (5.5%)	57 (8.6%)
เป็นเขตปลอดบุหรี่	ไม่ใช่	20 (9.7%)	11 (5.6%)	5 (3.0%)	1 (1.1%)	37 (5.6%)
	ใช่	167 (81.1%)	162 (83.1%)	151 (90.4%)	85 (93.4%)	565 (85.7%)
4. ผู้สูบบุหรี่ไม่ควร	ไม่ทราบ	2 (1.0%)	5 (2.6%)	4 (2.4%)	0 (0.0%)	11 (1.7%)
สูบบุหรี่ในเขต	ไม่ใช่	16 (7.8%)	5 (2.6%)	5 (3.0%)	2 (2.2%)	28 (4.2%)
ปลอดบุหรี่	ใช่	188 (91.3%)	185 (94.9%)	158 (94.6%)	89 (97.8%)	620 (94.1%)
5. ผู้ไม่สูบบุหรี่มีสิทธิ	ไม่ทราบ	15 (7.3%)	20 (10.3%)	9 (5.4%)	8 (8.8%)	52 (7.9%)
ร้องขอให้ผู้สูบบุหรี่	ไม่ใช่	6 (2.9%)	8 (4.1%)	5 (3.0%)	1 (1.1%)	20 (3.0%)
ไม่สูบบุหรี่อย่างสุภาพ	ใช่	185 (89.8%)	167 (85.6%)	153 (91.6%)	82 (90.1%)	587 (89.1%)
6. ผู้สูบบุหรี่ควรสูบ	ไม่ทราบ	2 (1.0%)	3 (1.5%)	1 (0.6%)	2 (2.2%)	8 (1.2%)
ในบริเวณที่กำหนด	ไม่ใช่	7 (3.4%)	1 (0.5%)	3 (1.8%)	0 (0.0%)	11 (1.7%)
เพื่อปกป้องสุขภาพ	ใช่	197 (95.6%)	191 (97.9%)	163 (97.6%)	89 (97.8%)	640 (97.1%)
ของผู้อื่น						

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่รับรู้เรื่องการรณรงค์สูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระยะเวลา (n = 659) (ต่อ)

ประเด็น	ข้อคิดเห็น	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
7. หากท่านต้องการ สูบบุหรี่บริเวณ ชายหาดบางแสน ท่านต้องสูบบุหรี่ในเขต สูบบุหรี่ที่จัดไว้ให้ เท่านั้น	ไม่ทราบ ไม่ใช่ ใช่	2 (1.0%) 1 (0.5%) 203 (98.5%)	5 (2.6%) 0 (0.0%) 190 (97.4%)	3 (1.8%) 1 (0.6%) 163 (97.6%)	1 (1.1%) 1 (1.1%) 89 (97.8%)	11 (1.7%) 3 (0.5%) 645 (97.9%)
8. หากท่านสูบบุหรี่หรือ ทั้งกันกรองบริเวณ ชายหาดบางแสน ท่านต้องระวางโทษฯ (ตาม พ.ร.บ. ขายฝิ่นฯ พ.ศ. 2558)	ไม่ทราบ ไม่ใช่ ใช่	26 (12.6%) 5 (2.4%) 175 (85.0%)	29 (14.9%) 7 (3.6%) 159 (81.5%)	22 (13.2%) 7 (4.2%) 138 (82.6%)	31 (34.1%) 4 (4.4%) 56 (61.5%)	108 (16.4%) 23 (3.5%) 528 (80.1%)
9. หากท่านสูบบุหรี่ ในเขตปลอดบุหรี่ ท่านต้องระวางโทษ ปรับฯ (ตาม พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ ยาสูบ พ.ศ.2560)	ไม่ทราบ ไม่ใช่ ใช่	29 (14.1%) 11 (5.3%) 166 (80.6%)	35 (17.9%) 8 (4.1%) 152 (77.9%)	25 (15.0%) 9 (5.4%) 133 (79.6%)	34 (37.4%) 0 (0.0%) 57 (62.6%)	123 (18.7%) 28 (4.2%) 508 (77.1%)

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมาย

จากการสอบถามข้อมูลเรื่องการสูบบุหรี่ของนักท่องเที่ยว พบว่า ร้อยละ 85.1 ไม่สูบบุหรี่ แต่ร้อยละ 8.2 สูบบุหรี่เป็นประจำและร้อยละ 6.7 สูบบุหรี่เป็นครั้งคราว สำหรับนักท่องเที่ยวที่สูบบุหรี่นั้นส่วนใหญ่สูบบุหรี่กันกรอง (ร้อยละ 81.6) จากการสอบถามนักท่องเที่ยวว่าพบเห็นผู้สูบบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน พบว่า ในภาพรวมร้อยละ 48.9 ของนักท่องเที่ยวพบเห็นผู้สูบบุหรี่นานๆ ครั้งและร้อยละ 23.7 พบเห็น

ผู้สูบบุหรี่ได้ในทุกวันซึ่งหากพบว่าผู้สูบบุหรี่ ณ บริเวณชายหาดบางแสน นักท่องเที่ยวจะเลือกวิธีในการแนะนำให้ดูป้ายประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 47.5) และส่วนหนึ่งร้อยละ 40.2 จะเลือกวิธีเฝ้าเบียดซึ่งในช่วงก่อนจัดกิจกรรมรณรงค์ นักท่องเที่ยวจะเลือกวิธีเบียดหากพบเห็นคนสูบบุหรี่ (ร้อยละ 51.9) มากที่สุด แต่ในช่วงระหว่างเวลาจัดกิจกรรมและหลังจากการจัดกิจกรรมรณรงค์ หากพบเห็นคนสูบบุหรี่นักท่องเที่ยวจะแนะนำให้ดูป้ายประชาสัมพันธ์ ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่แสดงการปฏิบัติเมื่อพบเห็นคนสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน จำแนกตามระยะเวลา (n = 659)

การปฏิบัติ	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
เฉยๆ	107 (51.9%)	66 (33.8%)	67 (40.1%)	25 (27.5%)	265 (40.2%)
แนะนำให้สูบบุหรี่	65 (31.6%)	104 (53.3%)	87 (52.1%)	57 (62.6%)	313 (47.5%)
ดักเตือนด้วยวาจา	23 (11.2%)	27 (13.8%)	25 (15.0%)	27 (29.7%)	102 (15.5%)
แจ้งเหตุกับพนักงานเทศกิจ	14 (6.8%)	13 (6.7%)	5 (3.0%)	3 (3.3%)	35 (5.3%)
แจ้งเหตุกับตำรวจ	4 (1.9%)	2 (1.0%)	0 (0.0%)	2 (2.2%)	8 (1.2%)
แจ้งเหตุกับหน่วยกู้ชีพทางทะเลลามขาว	3 (1.5%)	0 (0.0%)	1 (0.6%)	4 (4.4%)	8 (1.2%)
เดินหนี	4 (1.9%)	1 (0.5%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	5 (0.8%)

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติตัวของผู้ที่สูบบุหรี่ต่อการงดสูบบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน พบว่า ร้อยละ 60.0 ไม่สูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนในชว่เวลา ก่อนจัดกิจกรรมโดยในระยะหลังจากกิจกรรมรณรงค์ ร้อยละ 64.7 จะไม่สูบบุหรี่บริเวณชายหาด ส่วนร้อยละ 63.3 นักท่องเที่ยวจะไม่สูบบุหรี่เมื่อพบเห็นป้าย

เขตปลอดบุหรี่ในช่วงก่อนจัดกิจกรรมระยะจัดกิจกรรม รณรงค์ (ร้อยละ 77.1) ระยะหลังจบกิจกรรมรณรงค์แล้ว 6 เดือน (ร้อยละ 82.4) รวมถึงร้อยละ 94.1 เมื่ออยู่ในบริเวณชายหาดข่านสูบบุหรี่ในบริเวณเขตปลอดบุหรี่ที่กำหนดเท่านั้น ดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติเรื่องชายหาดปลอดบุหรี่จำแนกตามระยะเวลา (n = 659)

ประเด็น	การปฏิบัติ	ระยะก่อน รณรงค์	ระยะ จัดกิจกรรม รณรงค์	ระยะ หลังรณรงค์ 3 เดือน	ระยะ หลังรณรงค์ 6 เดือน	รวม
1. ทำนสูบบุหรี่บริเวณ ชายหาดบางแสน	ไม่ทำ	18 (60.0%)	4 (11.4%)	6 (37.5%)	11 (64.7%)	39 (39.8%)
	บางครั้ง	11 (36.7%)	27 (77.1%)	7 (43.8%)	5 (29.4%)	50 (51.0%)
	ทุกครั้ง	1 (3.3%)	4 (11.4%)	3 (18.8%)	1 (5.9%)	9 (9.2%)
2. ทำนจะไม่สูบบุหรี่ เมื่อพบเห็นป้าย เขตปลอดบุหรี่	ไม่ทำ	6 (20.0%)	1 (2.9%)	1 (6.3%)	0 (0.0%)	8 (8.2%)
	บางครั้ง	5 (16.7%)	7 (20.0%)	3 (18.8%)	3 (17.6%)	18 (18.4%)
	ทุกครั้ง	19 (63.3%)	27 (77.1%)	12 (75.0%)	14 (82.4%)	72 (73.5%)
3. เมื่อทำนอยู่ที่ชายหาด บางแสน ทำนสูบบุหรี่ ในบริเวณเขตปลอด ที่กำหนดเท่านั้น	ไม่ทำ	2 (6.7%)	1 (2.9%)	1 (6.3%)	0 (0.0%)	4 (4.1%)
	บางครั้ง	6 (20.0%)	4 (11.4%)	5 (31.3%)	1 (5.9%)	16 (16.3%)
	ทุกครั้ง	22 (73.3%)	30 (85.7%)	10 (62.5%)	16 (94.1%)	78 (79.6%)

สรุปและอภิปรายผล

ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเรื่องชายหาดปลอดภัย

นักท่องเที่ยวส่วนมากรับรู้ข้อมูลเรื่องการรณรงค์งดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสนจากการอ่านป้ายประชาสัมพันธ์ (60.7%) รองลงมาคือ การได้ยินจากประกาศเสียงตามสายของเทศบาล (46.3%) และการพบเห็นโปสเตอร์/สติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์ (32.8%) การเดินรณรงค์ประชาสัมพันธ์ของทิมอาสาสมัครฉลามขาว (30.2%) ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ชายหาดบางแสนมีพื้นที่เป็นระยะทางค่อนข้างยาว มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก และมีการจราจรหนาแน่นโดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับทราบข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ที่ติดตั้งไว้ในบริเวณทางเข้าและทางออกของถนนลงหาดบางแสนก่อนที่จะเข้าไปในบริเวณชายหาด จึงถือว่าเป็นช่องทางที่ดีที่สุดในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และเมื่อได้เข้ามาถึงบริเวณหาดทรายก็จะได้เห็นโปสเตอร์หรือสติ๊กเกอร์ประชาสัมพันธ์ที่เทศบาลได้ติดประชาสัมพันธ์ไว้ที่จุดสูบบุหรี่ บริเวณร้านค้าของผู้ประกอบการและป้ายล๊อคของเตียงผ้าใบ รวมถึงการได้ยินเสียงประกาศจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของเทศบาล

สำหรับกิจกรรมรณรงค์งดสูบบุหรี่บริเวณชายหาดบางแสน มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะก่อนรณรงค์นั้นเป็นกิจกรรมประชาสัมพันธ์โดยติดป้ายประชาสัมพันธ์บริเวณทางเข้าชายหาดและการเดินรณรงค์จากทิมอาสาสมัครของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทิมฉลามขาว) ส่วนระยะจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างเป็นทางการในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2561 นั้นมีการจัดกิจกรรมรณรงค์ชายหาดปลอดภัยโดยความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อประชาสัมพันธ์และจุดสูบบุหรี่ การจัดทำข้อความที่ประกาศเสียงตามสายและโฆษณาผ่านรายการวิทยุ เว็บไซต์และจอ LCD ของเทศบาล ส่วนระยะหลังรณรงค์ มีการประชาสัมพันธ์ทางข้อความรณรงค์ทางโทรศัพท์ที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมได้ทำความร่วมมือกับผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือเพื่อให้มีการแจ้งเตือนด้วยข้อความผ่านโทรศัพท์มือถือเมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่พื้นที่ชายหาดบางแสน และมีการเดินรณรงค์จากทิมฉลามขาวเพื่อประชาสัมพันธ์ชายหาดปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง (The committee of Non-Smoking beach, Saensuk municipality, 2019)

โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับทราบว่ายหาดบางแสนเป็นเขตปลอดบุหรี่และผู้สูบบุหรี่ไม่ควรสูบบุหรี่ในเขตปลอดบุหรี่แต่ควรสูบบุหรี่ในบริเวณที่กำหนดเพื่อปกป้องสุขภาพของผู้อื่น แต่ยังคงไม่ทราบถึงโทษของการสูบบุหรี่หรือทั้งกันกรองบุหรี่บริเวณชายหาดตามระวางโทษที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมรณรงค์เขตปลอดบุหรี่นั้นได้ถูกดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อโทรทัศน์ผ่านรายการครอบครัวข่าว 3 เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ที่กล่าวถึงกิจกรรมรณรงค์ชายหาดบางแสนเป็นชายหาดปลอดบุหรี่ซึ่งถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างระดับประเทศอีกด้วย (The committee of Non-Smoking beach, Saensuk municipality, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิไลวรรณ วิริยะไชโย และคณะที่ศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อการออกกฎหมายห้ามสูบบุหรี่บริเวณโรงแรม โดยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าคว้นบุหรี่เป็นอันตรายต่อผู้สัมผัส (ร้อยละ 89.7) และร้อยละ 80.9 เห็นด้วยกับการกำหนดเขตปลอดบุหรี่ที่บริเวณล็อบบี้ของโรงแรม (Viriyachaiyo & Lim, 2009)

การปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมาย

การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวตามประกาศที่กำหนดให้ชายหาดบางแสนเป็นชายหาดปลอดบุหรี่นั้น ผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่มีเพียงร้อยละ 14.9 ที่สูบบุหรี่โดยบุหรี่ที่สูบส่วนใหญ่เป็นบุหรี่ก้นกรอง เนื่องจากสะดวกในการซื้อและการนำมาใช้สูบบอกกว่าบุหรี่มวนเอง

สำหรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากจะสูบบุหรี่ที่บริเวณชายหาดบางแสนเป็นบางครั้ง และพบว่าส่วนใหญ่มักไม่สูบบุหรี่เมื่อพบป้าย

เขตปลอดบุหรี่ หลังจากการจัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องชายหาดปลอดบุหรี่แล้ว 6 เดือน พบว่า นักท่องเที่ยวร้อยละ 94.1 จะสูบบุหรี่ในบริเวณที่กำหนดแล้วเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตลอดแนวชายหาดซึ่งมีระยะทางหลายกิโลเมตรแต่มีตู้สูบบุหรี่และจุดสูบบุหรี่จำนวนจำกัด รวมถึงนักท่องเที่ยวบางคนอาจจะไม่ทราบถึงการปฏิบัติตามนโยบายชายหาดปลอดบุหรี่ จึงอาจยังคงพบเห็นนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ อย่างไรก็ตามหากมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องและมีการสูบบุหรี่ในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นตัวอย่างมากขึ้นก็อาจจะส่งผลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างเคร่งครัด

ส่วนการปฏิบัติตัวเมื่อพบเห็นผู้สูบบุหรี่ในบริเวณชายหาดบางแสน พบว่า ในภาพรวมมีผู้สูบบุหรี่ที่บริเวณชายหาดบางแสนเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 51.0) แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไม่สูบบุหรี่หากพบเห็นป้ายที่แสดงเขตปลอดบุหรี่ และส่วนใหญ่แล้วเมื่อนักท่องเที่ยวอยู่ในบริเวณชายหาดบางแสนจะสูบบุหรี่ในบริเวณเขตสูบบุหรี่ที่กำหนดเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาชัดเจนว่าปัจจัยเชิงนโยบายและแรงงานสนับสนุนทางสังคมมีส่วนช่วยในการเลิกสูบบุหรี่ เช่น การมีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ที่ชัดเจน การกำหนดพื้นที่สาธารณะ และการสร้างการมีส่วนร่วม ถือเป็นมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันการสูบบุหรี่และการคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Vutiso, Yimlamai, Thongnit, & Khunkhavan, 2013)

ข้อจำกัดในการวิจัย

ชายหาดบางแสนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประชาชนมาเที่ยวโดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการสำรวจทั้ง 4 ระยะทั้งระยะก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมรณรงค์ชายหาดปลอดบุหรี่ พบว่านักท่องเที่ยวประกอบด้วยคนที่เคยมาเที่ยวแล้วและบางคนมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดจากการจัดกิจกรรมรณรงค์ได้ แต่อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้วางแผนเก็บข้อมูลเพื่อรับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจขึ้นอยู่กับ

ความตั้งใจในการตอบคำถามของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงไม่อาจทราบได้ว่ามีนักท่องเที่ยวจำนวนมากน้อยเพียงใดที่ปฏิเสธการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ อีกทั้งในปัจจุบันยังคงพบเห็นการสูบบุหรี่บริเวณชายหาดทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า ป้ายประชาสัมพันธ์การประกาศเสียงตามสาย และกิจกรรมการเดินรณรงค์ถือเป็นช่องทางที่ประชาชนรับรู้ข้อมูลได้ดีที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องโดยการติดตั้งป้ายชายหาดปลอดบุหรี่ ประกาศเสียงตามสาย เดินรณรงค์เพื่อสื่อสารข้อมูลเรื่องโทษและพิษภัยจากบุหรี่รวมถึงการประชาสัมพันธ์ตู้และจุดสูบบุหรี่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลข่าวสารและรับรู้เกี่ยวกับชายหาดปลอดบุหรี่ การไม่สูบบุหรี่ในพื้นที่ชายหาดและสามารถสูบบุหรี่ในเขตสูบบุหรี่ที่จัดให้เท่านั้น

2. ถึงแม้จะมีการประชาสัมพันธ์เรื่องเขตปลอดบุหรี่ แต่นักท่องเที่ยวประมาณร้อยละ 20.0 ไม่ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่และคุ้มครองทรัพยากรทางชายฝั่งและทะเล ดังนั้น ควรมีการประชาสัมพันธ์เรื่องชายหาดปลอดบุหรี่กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักผ่อนในบริเวณชายหาดบางแสนและอบรมเรื่องการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้กับผู้ประกอบการเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลเรื่องชายหาดปลอดบุหรี่ให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อทราบต่อไป

ข้อเสนอในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินการตามกฎหมายในเรื่องการงดสูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะเพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลเมืองแสนสุขที่ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณเพื่อดำเนินการศึกษา

ในครั้งนี้ ขอบพระคุณคณะกรรมการชายหาดปลอดภัย ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยบูรพาและนักวิชาการของสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 6 จังหวัดชลบุรี ที่พิจารณาเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอขอบคุณนักท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้

เอกสารอ้างอิง

- Cochran, G.W. (1977). *Sampling techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Papatttha, C., & Arpavate, W. (2011). *Awareness, knowledge, attitude and pretties on the global warming problem of the people in Bangkok and Bangkok area*. Bangkok: National research council of Thailand. (in Thai)
- Prapasawat, S. (2011). *Attitude and satisfaction of tourists toward one-day tourism at Bangsaen beach, Chonburi province of Bangkok population*. Master of Business Administration. Bangkok University. (in Thai)
- Saensuk municipality, Ministry of Interior. (2018). *Bangsaen in the future: from yesterday... to today the development work of Saensuk municipality B.E.2557-2560*. Chonburi: Saensuk municipality. (in Thai)
- Taweewattana, H. (2014). *FCTC for Thai smokeless*. Bangkok: Tobacco Control Research and Knowledge Management Center. (in Thai)
- Thaweesree, T., & Pongpumma, L. (2018). Compliance of Thai tourists with the Smoke-free regulation as per the notification of Ministry of Public Health (No.19) B.E. 2553: a case study conducted with hotels, resorts or bungalows, tourist attraction and public transport stations. *Journal of Health Science*, 27(6): 1-9. (in Thai)
- The committee of Non-Smoking beach, Saensuk municipality. (2019). *Resolution of the Non-Smoking beach on 12 February 2019*. Copied document. (in Thai)
- The Command of the Department of Marine and Coastal Resources 1064/2560 the protection measure of marine resources and coastal beaches. (2019, 2 November). Royal Thai Government Gazette. Vol. 134 Special part 269D: 22-24. (in Thai)
- Thuansri, Y., & Oonjan, S. (2016). Mechanism to reduce access to cigarettes of male students participatory of Uttaradit Rajabhat University. *Lampang Rajabhat University Journal*, 5(1), 28-41. (in Thai)
- Tobacco Control Research and Knowledge Management Center, Mahidol University. (2018). *The report of tobacco consumption in Thailand B.E. 2561*. Bangkok: Charoen Dee Man Kong Printing. (in Thai)
- Tovisetkul, C.P. (2011). Guidelines for law enforcement on the Health protection of Non-smokers in the eastern tourism beach of Thailand. *Journal of politics, administration and law*. 3(2), 211-240. (in Thai)
- Viriychaiyo, V., & Lim, A. (2009). Tourists' attitudes towards ban on smoking in air- conditioned hotel lobbies in Thailand. *Tobacco control*, 2009(18), 238-240.
- Vutiso, P., Yimlamai, K., Thongnit, M., & Khunkhavan, T. (2013). A community participation model of tobacco accessibility prevention for youth in Muang district, Chaiyaphum province. *Thai Journal of Nursing*, 62(1), 12-21. (in Thai)

WHO. (2018, March 23). Prevalence of tobacco smoking. Retrieved May 21, 2019, from <http://apps.who.int/gho/data/node.sdg.3-a-viz?lang=en>

Whyte, F. & Kearney, N. (2019, May 21). *Tobacco control factsheets: Enhancing the nurse's role in tobacco control 2007*. Retrieved May 21, 2019, from <http://tobacco-free.thainurse.org/images/Research/Enhancenurserole.pdf>